

Implementarea prevederilor Codului Audiovizualului prin prisma analizei conținutului programelor de actualități „Median-info” și „Mesager”.

(Monitorizare selectivă)

Perioada: 19 – 25 noiembrie 2007 (după trei luni de la ultima monitorizare și cam după două sute de zile de la desemnarea noii administrații IPNA)

La radio a fost monitorizat programul „Median-info”.

La televiziune au fost monitorizate edițiile programului „Mesager” și „Rezonans”.

Au fost supuse analizei **128 știri și subiecte radiofonice și 219 știri și subiecte tv (Radio Moldova: intervalul orele 12.00 – 13.00 (12.30 în week-end); TV M 1: orele 19.00; 21.00.)**.

Prevederi legale:

- radiodifuzor public – instituție audiovizuală...aflată în serviciul societății, independentă editorial, a cărei activitate este supravegheată de societate (art. 2, d);
- pentru a asigura în cadrul emisiunilor informative...respectarea principiilor echilibrului social-politic, echidistanței și obiectivității, (radiodifuzorii) vor plasa fiecare știre astfel încât: a) informația care compune știrea să fie veridică; b) să nu fie deformat sensul realității prin tertipuri de montaj, comentarii, mod de formulare sau titluri; c) în cazul subiectelor ce vizează situații de conflict, să se respecte principiul de informare din mai multe surse (art. 7, (4);
- ...dreptul la informare completă, obiectivă și veridică...sunt garantate de lege (art. 10, (1);
- Apărarea drepturilor consumatorilor de programe este asigurată de către CCA...(art.10,(2);
- Radiodifuzorii sunt obligați să asigure obiectivitatea informării..., favorizând libera formare a opiniilor (art.10, (5);
- Atribuțiile companiei (IPNA) sunt: a) elaborarea, producerea, difuzarea emisiunilor...despre realitățile sociale, politice și economice interne și internaționale..., emisiuni pluraliste, imparțiale..., menite să asigure informarea corectă, imparțială, echidistantă a consumatorilor, respectând echilibrul politic, libertatea de exprimare, de creație...(art. 51, (1) a);
- Transmiterea onestă, fidelă, echidistantă a informațiilor în cadrul programelor de știri (art. 51, (1) e);
- Favorizarea ...schimburilor de opinie între diversele categorii ale populației...(art. 51, (1) j);
- Independența editorială...include dreptul exclusiv al organelor de conducere ale companiei de a adopta, **în limitele stabilite de prezentul cod**, decizii cu privire la: a) elaborarea politicii editoriale...; c) conceperea și producerea programelor, inclusiv a celor de știri și actualități (art. 52, (2);
- Consiliul de Observatori...: c) evaluează performanțele companiei și conducerii ei...; g) sesizează, din oficiu și la solicitare, asupra încălcării prezentului cod..., comise de companie, înaintînd președintelui ei demersuri de intrare în legalitate (art. 58).

În scopul determinării modului în care programele de știri și de actualități, selectate pentru monitorizare, răspund prescripțiilor Codului Audiovizualului, echipa de experți a urmărit:

1. **indici cantitativi:** numărul știrilor și subiectelor; tematica, geografia, durata, protagoniștii și genurile jurnalistice;
2. **indici calitativi:** echidistanța, numărul surselor, caracterul/tonalitatea materialului, ordinea știrilor și subiectelor în programele de știri/actualități.

Constatări (radio):

- din 128 de știri și subiecte 27 poartă caracter laudativ (în august indicele respectiv constituia 46) și 5 – critic (în august – 4);
- Prezența în știri și subiecte a primelor trei persoane în stat: 9 ori (în august – 10);
- Din 128 știri și subiecte 23 sunt părtinitoare (în august – 58);
- Știri și subiecte bazate pe două și mai multe surse – 45 (în august – 21);
- Prezența partidelor politice reprezentate în parlament este ne semnificativă. Partidele extraparlamentare lipsesc;
- 37 de subiecte sunt realizate în alte zone geografice decât Chișinău – în 18 raioane, cel mai des (cîte 4 subiecte) au fost difuzate din Briceni, Sîngerei, Drochia și Cimișlia. Zonele geografice respective sunt urmate de Căușeni, Florești și Strășeni (cîte 3 subiecte). În același rînd, din Bălți, a fost difuzat un singur subiect, fapt ce sugerează concluzia puțin plauzibilă că într-un centru raional se desfășoară mai multe evenimente de importanță națională, decît într-un centru urban;
- Deși cu excepții, dar se atestă o machetare a edițiilor monitorizate pe principiul importanței reale a știrii sau subiectului radiofonic. Anterior, în mod tradițional, locul știrii sau subiectului în ediții era determinat, mai ales, de protagonist și nu de relevanța lor pentru publicul larg;
- În machetarea știrilor externe legea proximității este respectată în cele mai multe cazuri. Totodată, sunt ignorate mai multe evenimente importante din țările vecine cu Moldova;
- Utilizarea, pe lângă știrile proprii, a știrilor altor agenții de presă sporesc pluralismul, diversitatea și veridicitatea în reflectarea evenimentelor;
- Autorii subiectelor, și în primul rînd, cîteva corespondenți zonali (Căușeni, Briceni, Drochia, Sîngerei etc), manifestă de multe ori părtinire în realizarea materialelor. Părtinirea se manifestă, de regulă, prin:
a) întrebări comode interlocutorilor; b) aprecieri exagerate a activităților despre care este subiectul; c) neglijarea implicării în material a părților direct interesate/afectate de tema abordată în subiectul; d) concluzii laudative ale autorului (deși concluziile trebuie lăsate pe seama publicului-ascultător), uneori, care nu reies din subiect. Exemple tipice: subiectul despre scoutii din Chișcăreni, Sîngerei (Median-info, 24.XI.), este un interviu cu președinta unui ONG local, la microfon nu este prezent nici un scout, dar autorul concluzionează: tinerii din Chișcăreni nu au timp de a se plictisi, deoarece participă în diferite cercuri, pe care le au la dispoziție...; în aceeași ediție autorul subiectului realizat în Drochia începe din start cu o concluzie: recrutarea anul acesta în raion decurge mult mai organizat decît în anii precedenți. Din interviurile cu doi oficiali (comandantul Centrului militar și un primar, care, în calitate de responsabili pentru recrutare nu vor spune că organizează rău lucrul), dar nu și cu vre-un recrut, nu reiese concluzia autorului; subiectul realizat la Tătărești, Strășeni este motivat de conectarea la conducta de gaze a 6 gospodării. Materialul este ajustat astfel, încît să arate că localnicii sărbătorească în mod deosebit ziua agricultorului. Din subiect, în care protagoniști sunt, bineînțeles, primarul și președintele Asociației consumatorilor de gaze, dar nu și vre-un beneficiar din cei șase, aflăm că gazele au ajuns în sat încă în 2005 și că, pentru a se conecta la ele, o gospodărie trebuie să cheltuiască... 11-12 mii de lei. Autorul (dar și editorul) au considerat că aceste fapte sunt un bun prilej pentru un subiect laudativ, de sărbătoare; subiectul din Florești, de la seminarul interraional pentru medicii-neurologi, are ca protagoniști și medici, inclusiv unul din Șoldănești, unde, din spusele lui, nu sunt condiții nici pentru a trata pe nou pacienții, nici medici, ba nici secție specializată nu există, iar numărul bolnavilor a crescut de 4 ori. Subiectul, în fond neutru, se încheie tocmai acolo, unde ar trebui să înceapă, avînd drept temă – eficiența unor asemenea acțiuni interraionale; autorul subiectului din Viișoara, Edineț la 550 de ani (Median-info, 21. XI.) s-a limitat la un interviu cu șeful secției cultură și... la aprecierile (osanele) și concluziile proprii; în aceeași ediție, în subiectul realizat la Rezina, protagonistul – reprezentant al fiscului, citește textul la microfon; iar despre activitatea organului fiscal din Drochia relatează însăși corespondentul zonal, utilizînd într-un minut și jumătate 12 numere compuse (nerotunjite), și, în plus, necomparate și, pe de asupra, enumeră, desigur, pe „cei mai harnici (ce înseamnă asta?) contribuabili” la plata impozitelor; în subiectul despre gazificarea la Prodănești, Florești (Median-info, 22.XI.), este interviuat... vicepreședintele raionului.

Constatări (tv):

- din 219 știri și subiecte 73 poartă caracter laudativ (în august indicele respectiv constituia 67) și 12 – critic (în august –19);
- Prezența în știri și subiecte a primelor trei persoane în stat: 43 ori (în august – 27), respectiv, președintele republicii – 21 ori; prim-ministrul – 14 ori, președintele Parlamentului – 8 ori;
- Din 219 știri și subiecte 69 sunt părtinitoare (în august – 82);
- Știri și subiecte bazate pe două și mai multe surse – 84 (în august – 63);
- Prezența partidelor politice reprezentate în parlament este ne semnificativă. Partidele extraparlamentare lipsesc;
- 40 de subiecte sunt realizate în alte zone geografice decât Chișinău – în 14 raioane, cel mai des (cîte 5 subiecte) – din Orhei, Sîngerei și Bălți. Zonele geografice respective sunt urmate de Cahul și Rîșcani (cîte 4 subiecte). În același rînd, din Comrat – două (unul în două limbi). Concluzia puțin plauzibilă e că într-un centru raional (Sîngerei) se desfășoară mai multe evenimente de importanță națională, decât în UTA Gagauz-Yeri;
- Se atestă o ușoară evoluție la machetarea edițiilor monitorizate pe principiul importanței reale a știrii sau subiectului radiofonic. Anterior, în mod tradițional, locul știrii sau subiectului în ediții era determinat, mai ales, de protagonist și nu de relevanța lor pentru publicul larg;
- În machetarea știrilor externe legea proximității este respectată în majoritatea cazurilor. Totodată, sunt ignorate mai multe evenimente importante din țările vecine cu Moldova;
- Edițiile „Mesagerului”, ca nivel calitativ, diferă mult una de alta și denotă o instabilitate în planificare și realizare. De rînd cu edițiile realizate la standarde profesionale acceptabile (cele din 21.XI., 24.XI, 25.XI), sunt prezente și ediții cu subiecte în care se atestă clare semne de părtinire. **Exemplu:** în subiectul despre adoptarea Bugetului de Stat (Mesager, 23.XI.) jurnalistul subliniază că bugetul a fost adoptat „în termenele stabilite” (asta-i important?) și adaugă: „Ca și în anii precedenți bugetul va fi unul social orientat, ba prevede o majorare importantă a alocațiilor în domeniile științei, sănătății și a asistenței sociale”. Este o concluzie, pe care trebuia s-o tragă telespectatorii în urma difuzării subiectului, în care, apropo, sunt prezente, și în mod echitabil, opiniile parlamentarilor, inclusiv a celor din opoziție, asupra bugetului. Însă tentația realizată a jurnalistului de a da aprecieri proprii, știrbește din obiectivitatea materialului. În aceeași ediție, într-un subiect de la summitul CSI din Așhabad, jurnalistul, la fel, ignoră potențialul intelectual al telespectatorului (de a trage de sinestătător concluzii) și dă o apreciere proprie a participării premierului moldovean, calificînd-o drept „foarte productivă”. Ediția Mesager-ului din 24.XI. este una bună. Cu o excepție: cîteva subiecte, abordînd tematici de actualitate, au fost intitulate (titluri titrate) inadecvat. Exemple: subiectul despre sărbătorirea Zilei agriculturii, în care participă și fermieri, și oficiali (abordare justă), este intitulat cu titre... „Robi ai pămîntului”. Titlul înseamnă conținutul subiectului, concentrat la maximum. Conținutul subiectului nicidecum nu sugera nimic despre „robii pămîntului”. Subiectul despre perspectiva dezvoltării ramurii tutunăritului a fost intitulat „Revitalizare cu fumuri”. Subiectul despre instruirea a 40 de aleși locali din Orhei a purtat titlul „Învață să dea ordine”. Pentru subiectul despre inaugurarea primului post de poliție în Bașcalia, Basarabeasca nu s-a găsit alt titlu, decât „Cu poliția sub coastă”. Alte titluri: „Întrecere la cusut fuste”, „Coerență culturală”, „Iaca vine și săpunul”. Titlurile ironice sunt foarte bune, mai ales, dacă se potrivesc subiectelor. Sunt titluri, mai mult ori mai puțin, inspirate, dar nu-s deloc la locul lor.
- Paradoxal, dar pe cît de bună este ediția Mesager-ului din 24 noiembrie, pe atît de departe de standardele profesionale este ediția Rezonans. De fapt, este un program de propagandă și contrapropagandă. Pe vremuri programele televizate de contrapropagandă luptau cu dușmanii ideologici ai țării. Acum luptă – cu propriii cetățeni. Cu excepția ultimului subiect din ediție, despre Evora Cezaria în Moldova, întreaga ediție abundă în ditirambi puterii și critică opoziției și românismului. Două exemple: în subiectul despre adoptarea bugetului, pe lîngă poziția vădit părtinitoare a autorului în propriile aprecieri („spiker postupil mudro”, „vot preimușcestva absolutnogo parlamentskogo bolișinstva”), timpul la ecran oferit la doi participanți (de ce numai la doi?) – președintelui fracțiunii AMN (S.Urechean) și președintelui comisiei parlamentare de profil (V. Bondarciuc), a fost repartizat astfel: 16 secunde și, corespunzător, 79 secunde. Cel mai lung subiect din ediție și din toate programele „Mesager”, a fost cel dedicat noului program al PCR. El a durat, în total, 12 minute și 11 secunde. Autorul s-a situat în postură de avocat al PCR. Întregul subiect nu se referă la conținutul propriu-zis al documentului (lucru normal și logic în asemenea cazuri, dacă dorim ca publicul să afle ce prevede programul), ci întrunește opinii despre program al unor experți străini, din Rusia. Aceștea de la urmă dau cea mai înaltă apreciere programului, dar ce conține el, așa și nu a aflat telespectatorul. Este un cunoscut truc propagandistic, cînd esența discuției este substituită cu ceea ce urmărește propagandistul.

Concluzii:

- Radio, spre deosebire de televiziune, înregistrează o evoluție vizibilă și mai stabilă în tendința de a se ralia la standardele profesionale, dictate de Codul audiovizualului și de normele deontologice pentru programele de actualități;
- Numărul știrilor și subiectelor care oferă publicului informație prin optica preponderent oficială asupra evenimentelor, fie centrale, fie locale, rămîne în continuare semnificativ;
- Materialele analitice și de problemă au o prezență nesemnificativă în programele de actualități radio/tv. Preponderența artificială a materialelor „pozitivistice” este la fel de nocivă pentru public ca și preponderența artificială a materialelor „negativiste”;
- Parte dintre angajații serviciilor radio/tv de știri și actualități, și în primul rînd, majoritatea corespondenților zonali, au necesitatea instruirii în materie de standarde în jurnalismul de informare;
- Calitatea emisiunilor de actualități ar crește semnificativ dacă responsabilii (editorii) de ediții ar respinge: a) știrile adjectivate; b) știrile și subiectele cu caracter conflictual bazate pe o singură sursă de informare; c) subiectele în care autorul dă aprecieri în locul interlocutorilor și trage concluzii în locul publicului; d) subiectele în care protagonist este doar responsabilul de domeniul la care se referă subiectul; e) subiectele în care protagonistul citește răspunsurile la întrebările corespondentului; f) subiectele care iau forma de rapoarte optimiste ale oficialităților sau ale corespondentului;
- Situația s-ar schimba mult în bine, dacă CO ar face din evaluarea sistematică a calității emisiei o prioritate a activității sale;
- CCA nu întreprinde eforturi de ordonare a emisiei IPNA în conformitate cu prevederile Codului Audiovizualului.

perioada număr	martie		Mai		august		noiembrie	
	radio	tv	radio	tv	radio	tv	radio	tv
	166	206	212	226	146	194	128	219
Criteria								
Părtinitoare	68	105	72	109	58	82	23	69
Laudative	73	128	66	103	46	67	27	73
Neutre	81	78	61	66	95	110	96	134
Critice	1	0	3	3	4	19	5	12
2 și mai multe surse	ne-sem-	ni-	fi-ca	tiv	21	63	45	84
Actori oficiali (primele 3 persoane în stat)	37 ori	66	10	42	10	27 (24/3) T - V	9 (T-8, V-1)	43 (V- 21, T-14, L-8)